

УЎК: 801.82

БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШ МАҚСАДЛАРИ МАВЗУЛАРИНИ ЯПОН ТИЛИ АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАРИДА ЁРИТИШ АМАЛИЁТИ

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14413212>

*Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети
Шарқ тиллари кафедрасининг ўқитувчиси,
JICA кўнгиллиги Аяко Бешшё
Катта ўқитувчиси, PhD Азиза Халилова
ayako@a-word.com, axalilova@uwed.uz*

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада барқарор ривожланиш мақсадларини (БРМ) япон тили амалий машғулотларига жорий этиш тажрибаси ҳақида сўз боради. Бу мавзудаги тақдимотлар орқали талабалар БРМга бўлган тушунчаларини чуқурлаштириши билан бирга, "ўқиш, ёзиш, тинглаш ва гаптириш" каби тўртта асосий кўникмаларни ривожлантириши ҳамда амалиётдаги япон тили билимларини оширишига йўналтирилган усуллар ёритиб берилган.

Калит сўзлар: барқарор ривожланиш мақсадлари, япон тили, тақдимот, нутқ, атроф-муҳит муаммолари, чиқиндиларни саралаш, чиқиндиларни қайта ишлаш

АННОТАЦИЯ

В этой статье рассматривается попытка интегрировать цели устойчивого развития (ЦУР) в практические занятия по японскому языку. Через презентации на эту тему углубляется понимание ЦУР, а также улучшаются практические навыки японского языка, развивая четыре основные навыка: "чтение, письмо, аудирование и говорение".

Ключевые слова: цели устойчивого развития, японский язык, презентация, речь, экологические проблемы, сортировка отходов, переработка отходов.

ABSTRACT

This article discusses the attempt to incorporate the Sustainable Development Goals (SDGs) into Japanese language practice lessons. Through presentations on this theme, it deepens students' understanding of the SDGs while simultaneously improving their practical Japanese skills by developing the four basic skills of "reading, writing, listening, and speaking."

Kew words: sustainable development goals, Japanese language, presentation, speech, environment problems, waste sorting, waste recycling

Бугун бутун дунё нигоҳи иқлим ўзгариши, унинг қанчалик глобал муаммога айланиб бораётганлиги ва иқлимни ўзгариши туфайли келиб чиқаётган масалаларга қаратилган. Иқлим ўзгариши туфайли юзага чиқаётган экология муаммолари бутун дунё бўйлаб долзарб тус олаётган бир пайтда, Ўзбекистон учун ҳам муҳим масалалардан бирига айланган.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 2015-йил сентябрь ойида БМТнинг Барқарор ривожланиш саммитида қабул қилинган 70-сонли резолюциясига мувофиқ, шунингдек, 2030-йилгача бўлган даврда БМТнинг Глобал кун тартибининг Барқарор ривожланиш мақсадларини (кейинги ўринларда – БРМ) изчил амалга ошириш бўйича тизимли ишларни ташкил этиш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси томонидан 2018-йил 20-октябрда 2030-йилгача бўлган давр учун 16та Барқарор ривожланиш миллий мақсадлари ҳамда улар билан боғлиқ бўлган 125та вазифалар тасдиқланган¹.

Мазкур мақолада барқарор ривожланиш мақсадларини япон тили амалий машғулотларига ёритиш тажрибаси ва талабаларнинг муносабати ҳақида сўз боради. Япон тили дарсларида атроф-муҳит масалаларини муҳокама қилишнинг бир нечта мақсадлари мавжуд. Албатта биринчи бу БРМнинг мазмуни ва моҳиятини чуқурроқ англаш. Баъзи талабалар БРМ сўзини аллақачон эшитишган бўлсада, бироқ унинг асл мазмунини дарсларда мавзунини мустақил равишда тадқиқ қилиш орқали чуқурроқ тушунишлари мумкин. Албатта япон тилида нутқ сўзлаш орқали биз талабаларнинг “ўқиш, ёзиш, тинглаш, гапириш” каби асосий тўрт кўникмаларини ҳар томонлама ривожлантиришга ҳаракат қиламиз. Одатий дарсларда талабалар ўта фаол бўлмасликлари мумкин, тақдимот методи бизга фаол, жонланган япон тили дарсини ташкил этишга ёрдам беради. Талабаларнинг мавзуга оид дидактик материалларни, интерфаол топшириқларни тақдимот, лойиҳаларда тайёрлашлари машғулотларнинг қизиқарли кечиши учун имконият яратади.

Амалий машғулот аудиторияси 3 курс талабалари бўлиб, тахминан 25 кишидан иборат. Дарсни амалга ошириш жараёнида, талабалар “Ўзбекистон ва Япониянинг атроф-муҳит масалаларига ёндашувларидаги фарқлар” мавзусида, хусусан, атроф-муҳит муаммоларидан бири барча учун таниш ва бирдек муҳим бўлган тадқиқот материаллари чиқиндилар ташлаш, ажратиш ва қайта ишлаш мавзусини тадқиқ қилдилар. Бу эса ўз навбатида БРМнинг 12-мақсади “Масъулиятли истеъмол қилиш ва ишлаб чиқариш”, 13-мақсад “Иқлим ўзгаришларига қарши кураш”ни ўрганиш талабалар учун ҳам билим ва ажойиб

¹ <https://brmnnt.uz/>

имконият бўлди. Талабалар Японияда чиқиндиларни саралаш усуллари ва қайта ишлаш жараёнларини мустақил равишда тадқиқ қилиб тақдим этдилар.

Кейинги босқичда япониялик ўқитувчи Аяко Бешшё Японияда чиқиндини ажратиш ташлаш ва қайта ишлаш жараёни, Япония фукароси сифатида ўз тажрибаси, чиқинди ажратиш усуллари ва йирик япон компанияларининг бу борада қилаётган ҳаракатлари ҳақида гапириб берди. Шундан сўнг талабалар билан суҳбатлашиб, чиқинди ажратиш бўйича амалий тажриба амалга оширилди.

Энди дарни амалга оширилиш амалиёти ҳақида тўхталиб ўтсак. Биринчи қадам, талабаларнинг тақдимотлари. Талабалар чиқинди ташлаш ва қайта ишлаш бўйича ўзлари мустақил изланиб тақдимот тайёрладилар. Мисол учун чиқинди ташлаш тартиби, чиқинди турлари, чиқинди турига қараб ташлаш қоидалари ва ҳоказолар. Ҳаттоки талабалар тақдимотда бўлишган "ZERO WASTE TOWN" яъни чиқиндиларсиз шаҳар ҳақидаги маълумот барча учун янгилик бўлди. Бунда кун чиқар мамлакатнинг кичик шаҳарида чиқиндиларни 45 турга ажратилиб, 80% қайта ишланиши маълум бўлди. Бу маълумот япон ўқитувчиси учун ҳам янгилик эди. Талабаларнинг лойиҳалар тайёрлашда YouTube каби турли тармоқлардан бундай қизиқарли маълумотни излаши ва қўллаши ҳам тақдимот тайёрлашдаги маҳорат десак муболаға бўлмайди.

Шундан сўнг ўқитувчи Японияда қўлланиладиган ахлатни ажратиш ва қайта ишлашнинг аниқ мисолларини тақдим этди ва уни мисоллар ёрдамида очиқ берди. Масалан пластик сув идишидан қопқоқ ва ёрликни олиб ташлаб, ичини ювиб ва шундан кейин уни ташлаш кераклигини амалда кўрсатиб берди. Ўз ўрнида Япония супермаркетларида жорий қилинган пластик сув идишларини қабул қилиш автоматлари тажрибаси билан бўлишиб, бу каби автоматлар нафақат чиқинди миқдорини камайтириш балки компанияларнинг имиджини ошириш учун ҳам хизмат қилишини таъкидлаб ўтди.

Сўнгра дарснинг муҳокама қисмига ўтилди. Айтиш жоизки, талабаларнинг мавзуга бўлган қизиқиши ва муносабати юқори бўлиб, «Япония университетлар ҳудудида ҳам чиқиндилар саралаб ташланадими?», «Агар чиқиндилар саралаб ташланмаса нима бўлади, жарима мавжудми?», Япония ҳукумати чиқиндиларнинг неча фоизини қайти ишлайди?» каби саволлар берилди.

Мавзу муҳокамасидан сўнг, талабалар билан амалий тажриба бажарилди. Бунда талабалардан «Хаши» яъни таом учун мўлжалланган таёқчалар тўпламини чиқиндига ташлаш амалиётини кўрсатиб бериш сўралди. Берилган таёқчалар тўпламини чиқиндига ажратишда талабалар тўплам ўралган селофан пакетини пластик чиқинди турига, унинг ичидаги қоғоз ёрлигини қайта ишланадиган қағоз чиқиндилари турига ажратиб кўрсатдилар. Албатта

таёқчаларни талабалар ёндириладиган чиқинди категориясига ажатишди, албатта бу тўғри эди. Бироқ бу каби таёқчалар узок муддат фойдаланиш мумкин бўлган сифатди маҳсулотдан тайёрланганлиги ва уни ювиб бир неча бор ишлатиш мумкинлиги уларни ўйлантириб қўйди. Бугун японлар орасида «менинг таёқчам» яъни овқат учун мўлжалланган хашиларни ташқарига овқатланишга чиқганда ўзи билан олиб юриш урф бўлган. Албата бир мартта ишлатиладиган таёқчалардан фарқли равишда уларни махсус идишларда олиб юридилар. Бу амалиётнинг жорий қилиниши ресторан ва кафеларда бир мартталик ишлатиладиган таёқчаларнинг истеъмолини камайтиришга олиб келади. Олиб борилган дарснинг асосий амалий аҳамияти, тарбиявий жиҳати ҳақида гапирар эканмиз, биз ҳар биримиз атроф муҳитни сақлаш, озодаликни сақлаш, чиқиндиларни камайтириш каби масалаларда «Мен ўзим нима қила оламан?» деган саволга жавоб топиш орқали намоён бўлади деб ўйлаймиз. Талабалар орасида ўз термос сув идишини олиб келганлар бор эди. Ўзи билан бу каби сув идишларини олиб юриш пластик идишлар истеъмолини камайтириши ва албатта бу турдаги чиқиндининг камайишига ҳам хизмат қилиши мумкин. Дарсдан сўнг талабалар орасида чиқинли ташлашда уларни буклаб, ундаги стаплер учун метал штапелларни ҳам ажратиб ташлаётганини гувоҳи бўлдик. Ва биз бу дарс талабаларнинг чиқинди ташлашдаги муносабати, уларнинг онгига озгина бўлсада таъсир кўрсатиши мумкинлигини кўриб хурсанд бўлдик.

Сўнгги 20 йил ичида Япония чиқиндиларни саралаш ва қайта ишлашга катта эътибор қарата бошлади. Ўйлаймамизки, Ўзбекистонда ҳам тез орада чиқиндиларни саралаб ташлаш ва қайта ишлаш одат тусига киради. Бу амалий машғулотнинг ижобий хусусиятларини сиз билан бўлишмоқчимиз. Булар “фаол ўқув материаллари”дан фойдаланиб талабаларнинг япон тили билимларини юқори даражага кўтариш, Японияга ўқишга борган талабаларнинг ҳам бу каби маданият ва одатларга тез мослашишларига ёрдам бериш кабилар. Ва энг муҳими бу чиқиндиларнинг камайиши ва атроф муҳитни муҳофаза қилиш ҳақида чуқурроқ ўйлашга ундаш деган фикрдамиз.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Do you know all 17 SDGs? (United Nations) <https://sdgs.un.org/goals>
2. ZERO WASTE TOWN Kamikatsu(Kamikatsu-cho Town Hall Planning and Environment Division) <https://zwtk.jp/>
3. Garbage and Recycling (City of Yokohama) <https://www.city.yokohama.lg.jp/lang/residents/en/garbage/>
4. Resource recycling (AEON CO., Ltd.) <https://www.aeon.info/en/sustainability/environment/reuse/>